

HOUSLISTKA Z BERLÍNA

A woman with long dark hair, wearing a black and white striped short-sleeved shirt and a long, flowing brown skirt, is playing a violin. She is standing on a cobblestone street in front of the Brandenburg Gate in Berlin. The gate is a large stone structure with multiple arches. In the background, two military aircraft are visible in the sky. The overall tone is somber and historical.

Dávne zločiny
mohou ovlivnit
několik dalších
generací

Ronald H. Balson

HOUSLISTKA Z BERLÍNA

The Girl from Berlin

Text Copyright © 2018 by Ronald H. Balson

Published by arrangement with St. Martin's Publishing Group.

All rights reserved.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Jan Netolička, 2023

Cover © Martin Kopecký, 2023

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2023

ISBN 978-80-277-3361-3 (pdf)

Houslistka z Berlína

RONALD H. BALSON

přeložil Jan Netolička

*Tuto knihu věnuji jako láskyplnou vzpomínku Saře Titlebaumové,
nadané koncertní pianistce a učitelce,
která hrála jako sólistka s Detroitským symfonickým orchestrem
a po které jsem zdědil lásku k opeře.*

*A také své ženě Monice,
z tolika důvodů, že je ani neumím spočítat.*

Houslistka z Berlína je historická fikce. Hlavní postavy, které jsem zde vykreslil, jsou smyšlené a neodpovídají žádným skutečným osobám, ať již živým, nebo zesnulým. Ada, její rodina i její přátelé a známí jsou fiktivní. Stejně tak jsou smyšlení jednotliví hudebníci v orchestrech, soudci, právníci a představitelé obcí. Výplodem fantazie je rovněž Berlínský juniorský orchestr se svým dirigentem doktorem Kritzerem, ten ovšem symbolizuje orchestry pro dospívající hudebníky, které v tehdejší Německu skutečně existovaly.

Bolognská státní opera je všeobecně považovaná za skvělý a uznávaný operní soubor. Já jsem pro ni stvořil fiktivního hudebního ředitele Stefana Vittoria, který lépe vyhovoval povaze mého vyprávění. Berlínský filharmonický orchestr se také řadí k nejlepším symfonickým orchestrům na světě. Wilhelm Furtwängler byl jeho vrchním dirigentem v letech 1922 až 1945 a následně od roku 1952 až do své smrti v roce 1954. Jeho pověst a úspěchy v dané době jsem se snažil popsat co nejvěrněji. Furtwängler se skutečně postavil Hitlerovi s Goebbelsem. Prohlášení kritizující Hitlera a nacistický režim, která mu jsou připisována, jsou pravdivá. Stejně tak jsou skutečné události týkající se koncertu v Mannheimu, Hindemithova případu, jeho vyjednávání s Newyorskou filharmonií i kompromisy vyjednané s Goebbelsem. Byl velmi lidský a události Křišťálové noci ho silně zasáhly. Ze všech sil se snažil ochránit židovské členy svého orchestru a snažil se, aby Berlínská filharmonie udržovala naživu díla židovských autorů v době, kdy byla nacistickou vládou prohlášena za zvrácenou. Po válce se však našli lidé, kteří se ho snažili vyštvat z orchestru i z Německa. Furtwängler od nich zkusil mnoho nehezkého.

Sestra Maria Alicia a její série vánočních koncertů jsou další fikcí, ovšem italské operní hvězdy v knize jsou skutečné. Beniamino Gigli přezdívaný *Caruso Secondo* byl jedním z nejlepších italských tenorů, jaký kdy žil. Je po něm pojmenované náměstí před budovou římské opery Teatro dell'Opera di Roma – Piazza Beniamino Gigli. Bernardino Molinari byl jedním z dirigentů římského orchestru L'Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia v letech 1912 až 1944.

Rafael Schächter byl československý skladatel a skutečný hrdina. Poslali ho do koncentračního tábora v Terezíně, kde zorganizoval své spoluvězně a udělal z nich zpěváky a hudebníky. Cvičili ve sklepě v brutálních podmínkách a skutečně odehráli obtížné Verdiho *Requiem* pro zástupce Mezinárodního červeného kříže, kteří přijeli do tábora na inspekci. Na podzim roku 1944 ho převezli do Osvětimi stejně, jako se píše v tomto románu. Zemřel na pochodu smrti v roce 1945.

Reinhard Heydrich, jeden z nejkrutějších mužů historie, byl po Heinrichu Himmlerovi druhým nejvyšším mužem SS. Byl to Heydrich, kdo nařídil zatknout třicet tisíc Židů během Křišťálové noci. V roce 1942 Heydrich na konferenci ve Wannsee požadoval konečné řešení židovské otázky, které znamenalo zavraždění většiny židovských obyvatel Evropy. Jak bylo v románu zmíněno, byl zároveň uznávaným houslistou a milovníkem hudby. Jeho otec byl skladatel. Dne 27. května 1942 na Heydricha spáchali atentát čeští bojovníci za svobodu a on jeho následkům o osm dní později podleh.

Komandant Kar Rahm a waffen-SS plukovník Hollman jsou také skutečné osoby. Herbert Kleiner je sice smyšlenou postavou, ale zároveň z velké části inspirovanou SS sturmbannführerem Herbertem Kapplerem, jedním z nejbrutálnějších nacistických vrahů. Právě Kappler ze štábu na Via Tasso řídil bezpečnostní složky v Římě. Také uvalil daň ve výši padesáti kilogramů zlata na římskou židovskou komunitu a osobně dohlížel na deportaci římských Židů v roce 1943. Byl odpovědný za zmasakrování 335 z nich,

kteř s rukama svázanýma za zády odvedli do Ardeatinských jeskyní a zastřelili, ve většině případů jedinou kulkou do hlavy. Tohoto masakru se Kappler osobně účastnil. Po válce se dostal před italský soud, kde byl usvědčen a odsouzen k doživotnímu vězení. V roce 1976 umíral na rakovinu a podařilo se mu utéct z vojenské nemocnice. Krátce nato své nemoci podlehl.

Systém evidence vlastníků pozemků je v Itálii ve srovnání s americkým systémem poněkud matoucí. Pro potřeby tohoto příběhu jsem se ho pokusil poněkud zjednodušit. Od začátku devadesátých let se začalo s digitalizací katastrálních map, ve kterých je od té doby možné vyhledávat on-line. Od roku 2012 jsou všechny zápisy v katastru uchovávány v digitální podobě, takže kupní smlouva společnosti VinCo z roku 2015 by již pravděpodobně byla rovněž k dispozici on-line. V tuto chvíli stále ještě pokračuje projekt, jehož cílem je konverze všech ručně psaných záznamů v archivech do digitální podoby. Pro potřeby tohoto příběhu jsem vycházel ze situace, že archiv, ve kterém se nacházely dokumenty vztahující se k Ville Vincenzo, ještě digitalizován nebyl. Tím pádem nebylo možné dohledat potřebné dokumenty on-line a jediným způsobem, jak dokázat nárok na vlastnictví pozemku, bylo hledání v ručně psané pozemkové knize. Je sice pravda, že ručně psané záznamy o konkrétní transakci se mohly paralelně nacházet ve více než jedné knize, ovšem pro potřeby zjednodušení jsem zde zmínil pouze knihu jedinou.

V průběhu rešerší a samotného psaní se mi dostalo pomoci od skvělých lidí. Měl jsem přístup k ohromnému množství informací a materiálů z několika institucí a jsem vděčný jejich pracovníkům za pomoc. Konkrétně se jednalo o Židovské muzeum v Berlíně, Německé historické muzeum, Berlínskou filharmonii, Teatro Comunale di Bologna, Muzeum holokaustu a vzdělávací centrum státu Illinois, a zejména Jad Vašem, v jehož archívech se skrývají záznamy tisíce osobních příběhů, a to včetně těch, které prožili italští Židé. Stejně tak jsem dlužníkem historiků, kteří mi věnovali

čas a vodili mě na různá místa a poskytovali mi informace skutečně z první ruky. Isabel Bahiana Wotzaseková pro mě představovala nedocenitelnou studnici historických informací o Berlíně a Německu a navzdory nekonečné průtrži mračen nás neohroženě vozila po památkách. V Bologni jsme měli to štěstí, že jsme narazili na Miccol Mazzeovou a získali od ní informace o *ghetto ebraico* a minulosti města Portico. V neposlední řadě jsem žasl, kolik informací se dá najít na YouTube. Viděl jsem díky tomu, jak maestro Furtwängler dirigoval Beethovena, maestro Molinari Paganiniho či jak Beniamino Gigli zpíval Bizetovy árie, a virtuálně jsem se účastnil několika lekcí hry na housle vedených Jaschou Heifetzem.

Znovu musím poděkovat celému týmu z nakladatelství St. Martin's Press, který mě nepřestal podporovat, konkrétně své editorky Jennifer Weisové, svým vydavatelům Staci Burtové, Brantu Janewayovi a Sylvanu Creekmoreovi. Díky si zaslouží i Martha Cameronová za schopnou a zasvěcenou editorskou práci.

Stejně jako vždy musím z celého srdce poděkovat celému zástupu svých čtenářů za cenné rady. Jsou jimi: Rose McGowanová, Cindy Pogrundová, David Pogrund, Linda Waldmanová, Richard Templer, Katie Lang Lawrenceová a Benjamin Balson. Můj největší vděk pak patří mé trpělivé a neúnavné ženě Monice, která vždy hned čte vše, co napíšu. Určitě tenhle román četla a opravovala snad tisíckrát a ani na chvíli neztratila dobrou náladu, pozitivního ducha a sílu mne dál podporovat.

Stříbrná Alfa Romeo za sebou na silnici mezi Montalcinem a Montepulcianem nechávala stopu v podobě mračna zvednutého prachu. Do zvláště toskánské krajiny se mocně opíralo jasné odpolední slunce a *avvocato* Lorenzo Lenzini musel mhouřit oči. Už deset dní bylo horko a sucho a ani klimatizace v autě nedokázala Lorenzovi přinést požadované pohodlí.

Krátce se zastavil v městečku Pienza, aby se osvěžil chladnou limonádou, a pak zamířil dál na jih do nitra venkova. Upřímně, počasí nebylo jedinou nepříjemností dnešního dne. Na místě spolujezdce odpočíval jeho diplomatický kufřík se soudním příkazem, na základě kterého jel oznámit majitelům Villy Vincenzo, že se mají vystěhovat.

Nešlo o to, že by mu vadilo zbavit nějakého člověka majetku, bůhví, že to už udělal snad tisíckrát. Nešlo ani o to, že domnělá majitelka byla stará a chatrného zdraví, protože Lorenzo k ní necítil žádnou lítost. Znepokojovala ho všeobecná podpora, kterou se této neústupné ženě podařilo jakýmsi záhadným způsobem vymámit od místních obyvatel. Povinnosti k jeho klientovi ho tak dostaly do kouta. Musel sehrát roli bezcitného padoucha, a třebaže mu to bylo z osobního hlediska jedno, z toho profesionálního ho to v provincii Siena bezpochyby poznamená.

Stará kamenná vila stála na kopečku nad olivovými háji a vinicemi, jejichž těžké hrozny už čekaly na letošní sklizeň. Pozemek po obvodu zdobily pečlivě udržované květinové záhony. Vila byla typickým příkladem toskánské architektury – kamenná fasáda barvy ovesné kaše, staré dubové trámy podpírající střechu z hlíněných tašek, truhlíky s květinami pod okny – vše ve stylu starých Etrusků. Lorenzovi nepřipadala nijak výjimečná. Všechny domy tady vypadaly jeden jako druhý.

Právnický zaparkoval, vzal si svůj kufřík, na hlavu si pevně nasadil klobouk slavné značky Borsalino, pohladil klopky na smetanovém saku a zhluboka vydechl. Rozhodným krokem se vydal po schodech na verandu a pak přímo ke dveřím, za kterými ho jistě čekal nenávistný pohled signory Vincenzo. Než zaklepal, ještě se na okamžik zastavil, aby se pokochal okolní krajinou, tvořenou zelenými a světle hnědými pastelovými barvami nejbohatších vinic na světě. Kam se podíval, na všechny strany se táhly pozemky jeho klienta VinCo, s. r. o., jednoho z největších výrobců vína v Itálii. Tedy na všechny strany s výjimkou místa, na kterém právě stál.

Villa Vincenzo představovala vzbouřený ostrovní stát uprostřed moře vinic společnosti VinCo. Narušitele pořádku. Lorenzo se jménem svého klienta snažil celé měsíce přesvědčit signoru Vincenzo, aby nemovitost prodala. Pro jeho klienta znamenala nutnost hospodařit kolem Villy Vincenzo značné nepohodlí. Tento otravný ostrůvek byl jako nepříjemná anomálie uprostřed ničím nerušených řádků Sangiovese, Merlotu a Cabernetu. Narušení symetrie. Musel být odstraněn.

Lorenzo snad desetkrát předložil signore Vincenzo více než výhodnou nabídku společnosti VinCo. Zahrnovala bezplatný pronájem krásného domku ve vesnici a k tomu finanční odškodnění. Signora byla hloupá, že ji nepřijala. VinCo jí totiž ve skutečnosti nemuselo nabízet vůbec nic, protože pozemek s domem jí vůbec nepatřil.

Lorenzovi připadalo, že signora Vincenzo má k domu nějakou iracionální vazbu. Proč jinak by se stará a nemocná dáma odmítala vzdát tak obyčejné nemovitosti? Odmítla všechny nabídky, a tím ho přinutila jednat. Podnikl všechny legální kroky, soud vydal příkaz a vzdorovitá signora Vincenzo bude mít na opuštění domu šedesát dní. Pardon, ale tak to prostě chodí.

Lorenzo zatnul zuby a zaklepal. Otevřela mu mladá žena. Lorenzo ji znal jako ošetřovatelku signory Vincenzo, která

si s ní nijak nezahladila v paličatosti. „Co zase chcete, pane Lenzini?“

„Zavolejte signoru Vincenzo, prosím. Musím jí předat jeden dokument.“

„Nikoho volat nebudu. Už vám i tomu vašemu nelidskému klientovi řekla, že to tady neprodá. Tohle je její pozemek. Žije tady celé roky. Takže zmizte.“

Lorenzo ženě zamával před očima soudním příkazem k vystěhování. „Ne tak rychle, signorina,“ odsekl přísně a hlasitě. „Tohle je soudní příkaz. Zmizet odtud musíte *vy*. Signora Vincenzo má šedesát dní, aby dům dobrovolně odevzdala, jinak si dopřeji to potěšení a nechám vás obě vyvést policií.“

Z nitra domu se ozvalo chraptivé volání. „Va' via! Va' via!“ Gabriella Vincenzo pomalu a nejistě kráčela ke dveřím. Záda měla věkem shrbená, jako by jí hlava až příliš ztěžkla. Navzdory bolesti, které cítila v každém kloubu, mávala holí, jak nejhrozivěji uměla. „Vypadněte! Okamžitě vypadněte z mého pozemku!“

Lorenzo o krok ustoupil. Ne zcela pevnou rukou jí podal soudní příkaz. „Máte šedesát dní, signora Vincenzo. Šedesát dní, ani o den víc.“ Jelikož signora nevypadala, že si dokument převezme, hodil ho na zem a dal se na spěšný ústup k autu. Když odjel, mladá ošetřovatelka svou patronku objala a ta se jí rozplakala na rameni.

„Připomeň mi, proč dneska večeříme v Café Sorrento,“ řekla Catherine.

Liam zaparkoval u obrubníku a podal klíčky portýrovi. „Protože milujeme jídlo.“

Catherine zvedla obočí. „To ano. Ale když mi někdo ve čtvrtek odpoledne zavolá, že je to nutné a že si mám na poslední chvíli sehnat hlídání na večer, tak to chápu trochu jinak, než že má jen *strašnou chuť na Tonyho jehněčí s parmezánem*. Takže to vyklop. O co jde?“

Liam se na svou velmi vnímavou manželku usmál. „Dneska odpoledne mi volal Tony. Přišlo mi, že má starosti. Nabídl mi, abychom k němu přišli, že večeře bude na něj. Spíš to ale znělo, jako by mě *prosil*.“

„Že má starosti? Nic jiného neříkal?“

„No, on přímo neřekl, že má starosti. Jenom tak zněl. Doslova ale říkal: *Chtěl bych s vámi probrat takový drobný právní problém*.“

Catherine zaúpěla. „Liame, měl jsi mu odpovědět, ať si domluví termín a přijde do kanceláře, kde je klid a soukromí a kde nás nikdo nebude rušit. Rozhovory s klienty se nedělají v restauraci plné lidí.“

„Říkal, že je to drobnost. Třeba jde jenom o pokutu za parkování nebo něco ohledně licence. Možná mu jenom magistrát hází klacky pod nohy. Vždyť on v té svojí restauraci prakticky bydlí! Tráví v ní patnáct hodin denně, takže nemá čas chodit k nám do kanclu.“

Café Sorrento bylo skutečně nacpané k prasknutí. U vchodu stála fronta a u baru čekalo několik hostů, až se uvolní místo a číšník je usadí. Jakmile se Catherine s Liamem protáhli dveřmi, přitíhl se k nim mohutný restauratér v trojřadém

obleku, aby je přivítal. Vřele políbil Catherine na obě tváře a pak energicky potřásl rukou Liamovi.

„Buona sera, buona sera, miei cari amici!“ pozdravil je Tony Vincenzo. „Grazie per essere venuti. Moc děkuju, že jste přišli.“ Pak jim otevřenou dlaní pokynul k boxu v rohu. „Prego,“ pobídl je a sám rázně vykročil napříč restaurací. Na stole už na ně čekala otevřená láhev vína a čerstvé květiny ve váze. Vzápětí se objevila servírka s jídelními lístky, ale Tony ji gestem poslal pryč. „Dneska bez lístku. Tohle jsou mí drazí přátelé a já jsem pro ně připravil speciální večeři.“

Později, uprostřed jídla, se Catherine naklonila k Liamovi a tiše řekla: „Liam, to je úplná hostina! Už jsme měli bruschettu, minestrone a gnocchi s telecím ragú a netroufám si hádat, co přinesou jako hlavní chod. Mám takový pocit, že ten *drobný právníký problém* nebude zase taková prkotina. Kdyby to mělo odpovídat všemu, co jsme dostali, tak bych to spíš viděla na složitý soudní spor.“

Bylo skoro deset hodin a měli za sebou grilované branzino, zmrzlinu s pekanovými oříšky a plný tác sušenek s kávou a restaurace se mezitím téměř vyprázdnila. Konečně se u jejich stolu znovu objevil Tony s kufříkem v ruce. Zasunul se k nim do boxu a řekl: „Měli jste dost?“

„Já už se ani nepohnu,“ konstatoval Liam.

„Bylo to vynikající,“ odpověděla Catherine.

Tony otevřel kufřík, vytáhl z něj stoh papírů a rozložil je na stůl. Pak se podíval na Catherine: „Říkal ti Liam, že mám vážný právníký problém?“

Catherine zpražila Liama pohledem a odpověděla: „Říkal, jenom použil trochu jiný přívlastek.“

Tony se opřel a začal velmi emotivně mluvit, přičemž slova zdůrazňoval rozmáchlými gesty. „Mám v Itálii tetu Gabi. Skvělá dáma. Vdova. Má srdce ze zlata, jen zdravíčko už jí bohužel moc neslouží. Všichni ji mají rádi. Můžete se zeptat, koho chcete, prostě všichni.“

Liam rozložil rukama. „No a dál?“

Tony se předklonil. „Nějaký bezpáteční bastard se ji snaží vyhodit z baráku. Chápete to? Je jí sedmdesát osm, nikdy nikomu neublížila a není na tom dobře. Skoro nechodí.“ Tony si významně zatukal na spánek. „A tenhle *stronzo*, ten hajzl, ji chce vyhodit z domu, kde bydlí, co si pamatuju. Dal jí šedesát dní na to, aby se vystěhovala.“

„A čím podložil nárok na její majetek?“ zeptala se Catherine.

„Nejde jenom o toho chlapa. Kdyby šlo jen o něj, tak bych to vyřešil. Nepotřeboval bych právníka ani soukromého detektiva, to mi můžete věřit. Ten chlap je jenom advokát, který zastupuje velkou firmu. Obrovské vinařství VinCo. To tvrdí, že majetek mojí tety patří jim.“

„Podepsala tvoje teta Gabi něco? Převedla na ně tu nemovitost?“

„Nikdy. Teta Gabi je na tom fyzicky špatně, ale myslí jí to úplně normálně. Tvrдила mi, že jí ten pozemek patří, a když to říká, tak je to pravda.“

Tony nechal odnést talíře a pak na stole roztáhl situační nákres. „Tohle je její pozemek. Celé usedlosti říká Villa Vincenzo. Je to zlatíčko.“ Uprostřed nákresu udělal prstem kolečko. „Sedmdesát akrů v téhle části patří jí. Má tam olivovníky, vinice a zeleninu. Tu nejlepší zeleninu. Cukety, jaké jste nikdy neviděli. Strašně bych je chtěl mít tady v Chicagu.“ Pak obkroužil prstem zbytek nákresu. „Všechny ostatní pozemky okolo patří společnosti VinCo. Proto ji nesnáší. Je pro ně jako osina v zadku. Nedokážou rozchodit, že jim ten její kousek nepatří. Měsíce na ni tlačili, aby jim ho prodala, ale ona se nedala. Díky bohu! Takže teď na ni poslali nějakého slizkého právníka, aby vymyslel, jak jí ten pozemek ukrást.“

„A ona si taky najala právníka?“

Tony přikývl. „Dva. Jednoho přímo u nich v městečku, v Pienze, a jednoho ze Sieny. Stálo mě to majlant.“

„No a oni jí nepomohli?“

Tony zavrtěl hlavou. „Tvrdí, že VinCo má na její pozemek nárok.“

„Jak je to možné?“ zeptal se Liam.

Tony pokrčil rameny. Ukázal na stoh dokumentů. „Poslali mi tyhle papíry.“

Catherine je prolistovala. „Všechno je to italsky. Co se tam píše?“

„Spousta věcí, které mi nic neříkají. Nedává mi to smysl. Ale ty jsi nejlepší právnička v Chicagu, Catherine. Možná i v celém státě.“

Catherine se usmála. „Cením si tvé důvěry, jenže já nepracuji v Itálii. Neznám italské právo, nemám tam advokátní licenci a ani neumím italsky. Potřebuješ italského právníka.“

„Už jsem ti říkal, že jsem najal dva. Oba říkali totéž. Právoplatným vlastníkem nemovitosti je podle nich VinCo a teta Gabi se musí vystěhovat. Chcete znát můj názor? VinCo je podplatilo.“

„Já těm dokumentům nerozumím, Tony.“

„Nechám ti je přeložit. Nemohla bys tam zajet a vyřešit to? Mohla by sis promluvit s těmi právníky. Italsky nebo anglicky, to je jedno. Všichni budete mluvit právníčtinou. Že mojí tetě pomůžeš? Bude se ti hrozně líbit.“

Catherine si povzdechla. „Nech ty dokumenty přeložit a pošli mi je do kanceláře. Pročtu si je a řeknu ti, co si o tom myslím. Ale nic neslibuju!“

Tony se k ní předklonil, vzal její tvář do dlaní a políbil ji. „*Grazie, grazie*. Hned pak tam pojeděš a zabrániš jim, aby moji tetu Gabi vystěhovali, že?“

„To jsem neřekla. Jedno po druhém, Tony. Nejdřív si přečtu ty papíry, zkusím zjistit, o co jde, a pak to probereme.“

„*Fantastico*.“ Otočil se k barmanovi. „Franco, tři limoncella.“

Advokátní kancelář Catherine Lockhartové se nacházela v přízemních komerčních prostorách obytného domu na Clark Street v chicagské čtvrti Lincoln Park. Catherine už zde pracovala pět let jako jediný právník a užívala si pohodlnou místní praxi tolik kontrastující s tlakem, který na sobě

cítila jako zaměstnankyně společnosti *Jenkins and Fairchild* v centru města. Uprostřed řešení případu *Solomon versus Rosenzweig* jí dal Walter Jenkins ultimátum. Buď se vzdá Bena Solomona jako klienta, nebo odejde z firmy. Rozhodla se pro druhou možnost a ani jednou toho nezalitovala.

V úterý brzy dopoledne k ní do kanceláře přišel Tony Vincenzo. U vchodu ho pozdravila recepční a uvedla ho do zasedací místnosti, kde už čekala Catherine s Liamem.

„Doufám, že pro mě máte dobrou zprávu,“ řekl Tony.

Catherine zavrtěla hlavou. „V těch záznamech mi pár věcí chybí, ale z toho, co tady vidím, to vypadá, že ti italští právníci mají pravdu. Nemovitost označovanou jako Villa Vincenzo a všech sedmdesát akrů pozemku koupila v roce 2015 společnost VinCo v rámci odprodeje pozůstalosti. Převod nemovitosti byl řádně zaznamenán v katastru provincie Siena.“

„Jaké pozůstalosti? Moje teta žije, tak jak mohl někdo prodávat její pozůstalost? Čí pozůstalost?“

„Nemovitost byla převedena správcem pozůstalosti německé občanky Gerdy Frumanové. Ta byla jedinou majitelkou společnosti Quercia, které pozemky původně patřily. Mám kopii žádosti o převod nemovitosti. Správce ji vyplnil elektronicky.“

„To musí být nějaká chyba. O žádné Gerdě Frumanové jsem nikdy neslyšel. V Pienze jsem byl mnohokrát, bydlel jsem u tety ve vile vždycky několik týdnů a říkám vám, že žádná Gerda Frumanová tam nikdy nebyla. Neexistovala. To budete muset ověřit.“

Catherine sáhla do hromádky dokumentů a vytáhla soudní příkaz. „V tomhle příkazu k vystěhování, který doručil advokát Lenzini tetě Gabi domů, se uvádí, že společnost VinCo je vlastníkem nemovitosti od 10. září. Píše se v něm taky, že se ani vaše teta, ani její právní zástupce nedostavili k soudu, na jehož konci soudce tento příkaz vydal.“

„Aha, to by mohl být ten důvod. Ona asi toho právníka vyhodila, protože jí říkal, že je ten případ ztracený. Moje teta je někdy paličatá.“

Catherine zavrtěla hlavou. „Soudce rozhodl, že nárok vaší tety na nemovitost není oprávněný. Byla mimo sled vlastníků.“

„Sled? Jaký sled? Co to znamená?“

„Pořadí vlastníků, Tony. Eviduje se, jak nemovitost přechází z jednoho na druhého. Když člověk nahlédne do katastru, najde v něm záznam o každém převodu z jednoho vlastníka na dalšího. Soudce rozhodl, že tvoje teta nemovitost koupila od někoho, kdo ji nevlastnil.“

„A kdy to bylo? Od koho tu nemovitost koupila?“

„V roce 1955 ji na Gabriellu Vincenzo převedl Carlo Vanucci, což bylo zaznamenáno.“

„Tak to je v pořádku. To se přece stalo předtím, než ji v tom roce 2015 mělo koupit VinCo.“

Catherine pokrčila rameny. „Já vím, ale soud rozhodl, že Vanucci majitelem té nemovitosti vůbec nebyl. Jestli je systém v Itálii podobný tomu americkému, tak katastrální úřad přijme jakýkoli záznam, pokud je v něm pozemek správně označený, ale nerozhoduje o tom, jestli je kupní smlouva platná. Prostě ji jen zaeviduje. Když si někdo myslí, že je smlouva neplatná, musí se obrátit na soud. Podle toho, co tady vidím, soud prozkoumal sled vlastníků a došel k závěru, že Gabriellina smlouva byla neplatná, zatímco smlouva, kterou Frumanová prodala pozemky společnosti VinCo, platná je.“

Tony vstal a začal přecházet po místnosti sem a tam. „Něco je špatně. To je podvod. Moje teta tam žije celé roky. Jezdím k ní odmalička, už padesát let. Žádná osoba jménem Gerda Frumanová neexistuje. A o společnosti Quercia jsem taky nikdy neslyšel. Copak to nechápeš? VinCo někoho podplatilo. Tu Frumanovou si vymysleli. Svatá Matko boží, tohle tetu Gabi zabije. Nemůžou ji vystěhovat z jejího vlastního domu. Musíte mi pomoci. Musíte tam zajet a zastavit to.“

„Netuším, co bychom mohli dělat,“ odpověděl Liam. „Slyšel jsi, Catherine není italská právnička. Jestli chceš ten soudní příkaz napadnout, musíš si vzít advokáta, který má licenci v provincii Siena.“

„Měl jsem dva. Oba přetáhlo VinCo na svoji stranu.“

„Třeba mají pravdu, Tony. Třeba teta Gabi opravdu nemá na ten pozemek právo.“

„Já jim to nežeru, Liame. Znáš mě roky. Když říkám, že to smrdí jako leklá ryba, tak mi můžeš věřit. Prosím tě, jeďte tam a zkuste zjistit, jestli byste nemohli pro tetu něco udělat. Catherine sice nemá v Itálii licenci, ale myslí jí to. Umí si dát dvě a dvě dohromady. A ty jsi taky schopný zjistit, co je sakra ta Quercia zač. Zaplatím vám výlohy, zaplatím Catherine hodinovou sazbu a bydlet můžete ve vile. V nejhorším případě prostě strávíte pár týdnů v Toskánsku. To není tak hrozné, ne?“

„Zní to velmi lákavě,“ odpověděla Catherine, „ale jsem si skoro jistá, že to jsou vyhozené peníze.“

„Jsou to moje peníze. Takže já si je s dovolením vyhodím a zkusím tetě pomoci.“

Catherine s Liamem se na sebe podívali a pokrčili rameny. Naklonili hlavu na stranu. Stiskli rty. „Dej nám chvilku,“ řekla Catherine a zvedla se od stolu. Jakmile vyšli z místnosti, zeptala se Liama: „Fakt se ti do toho chce? Bude to zbytečná práce.“

Liam přikývl. „Chce. Chci to zkusit. Známe se s Tonym hodně dlouho a navíc mám pocit, že bychom mohli na něco kápnout. Třeba je to fakt bouda. No a jak říkal, v nejhorším si uděláme pěknou dovolenou v Toskánsku. To se dá přežít.“

„A co Beník?“

„Co s ním? Vezmeme ho s sebou. Italskou kuchyni miluje.“

„Ne, to je hodně špatný nápad. Zeptám se Sarah, jestli by ho nemohla pohlídat.“

„Takže pojeděš?“

„Připadám si trochu sobecky. Naposledy jsme spolu byli v Belfastu a tomu se nedalo úplně říkat dovolená. Tony má pravdu, pár týdnů v Toskánsku, to není tak hrozné, že? Tak pojedme, ale nevěřím, že jsme schopni ten problém vyřešit.“

Když se vrátili, Tony čekal u stolu a bubnoval na něj prsty. „Tak co?“

„I když si pořád myslíme, že to může být úplně zbytečné, tak pojedeme,“ odpověděla Catherine. „Musím nejdřív vyřešit nějaké záležitosti a přesunout schůzky, ale za dva týdny můžeme vyrazit.“

Tony je se slzami v očích objal. „*Grazie*. Bůh vám žehnej. Dám tetě vědět, že přijedete. Určitě ji to potěší.“

Náměstí Piazza Pio II bylo plné zvuků, barev a vůní, neboť probíhal pravidelný každotýdenní trh. Ze všech stran sem proudili místní, turisté i další zvědavci. V rohu náměstí se tyčila cihlová věž, součást Palazzo Piccolomini, a vrhala dlouhý stín na rovněž cihlami dlážděné prostranství. Město Pienza založil a vystavěl před pěti sty lety Enea Silvio Piccolomini, který se později proslavil jako papež Pius II. Tyčilo se nad úrodným toskánským údolím známým jako Val d'Orcia. Na levé straně náměstí stál dům, který papež Pius II. daroval kardinálu Rodrigu Borgiovi, který se pro změnu stal papežem Alexandrem VI. Na pravé straně se nacházel Duomo. Prodejci roztáhli mezi domy desítky stánků a rozkládacích stolků a zaplnili je ovocem, zeleninou, lahůdkami, sýry, pečivem a ručně vyráběnými předměty.

Trhem se pomalu a s pomocí své ošetřovatelky Florie pohybovala i Gabriella Vincenzo. Občas ochutnala ovoce a zdravila majitele stánků, které znala spoustu let, srdečným *buon giorno*. Gabriella už by po dlážděných uličkách města nemohla chodit bez pomoci, a tak ji Floria vezla na vozíku.

„Vezmeme si košíček jahod a malý sáček meruněk,“ řekla prodejci.

Usmál se, přikývl, všechno jí zabalil a podal Florii sáček: „Tady máte kelímek třešní, Gabi, sezóna už končí. Jsou sladké jako vy.“ Pak se naklonil přes stůl a zašeptal: „Jak to vypadá s tím šmejdem Lenzinim? Už vám dá pokoj?“

„Měl by se smažit v pekle,“ odpověděla Gabi hlasitě a sevřela ruce v pěst. „Věřil byste, Piero, že mi minulý týden hodil na práh papír od soudu? Podle něj bych se měla do šedesáti dnů vystěhovat z domu.“

„To pro vás musí být hrozné. Je mi to moc líto. Kdybyste s Florií potřebovaly, můžete se kdykoli nastěhovat ke mně,

mám volný pokoj. V Pienze by vám ho určitě nabídl každý a všichni bychom nejradši hodili Lenziniho do hnoje. Nic jiného si nezaslouží.“

„To je od vás moc milé. Je to krása, mít takové přátele. Můj synovec Tony z Ameriky říká, že mi možná pomůže. Zná se s nějakou hodně chytrou právníčkou a ta příští týden přijede.“

Piero se usmál. „Ona je Italka?“

Gabi zavrtěla hlavou a mrkla. „Ne, což je dobře. VinCo s Lenzinim si ji aspoň nebudou moct koupit. Tony říkal, že si pročetla všechny dokumenty a přišla na to, proč soudce rozhodl proti mně.“

„A proč?“

Gabi pokrčila rameny. „Že prý říkala, že můj nárok je mimo sled, nebo co.“

Piero chápavě pokýval hlavou. „Kdy jste tu usedlost vlastně získala?“

„Před dvaadvaceti lety, dávno před nějakým VinCem. Co to má co společného s tím sledem?“

„To znamená, že podle soudce jste nemovitost nezískala od právoplatného majitele.“

„To jsem tedy rozhodně získala! Vím to úplně jistě.“

Piero pokrčil rameny. „No, ta vaše americká advokátka o tom bude muset přesvědčit soudce. Někdy je těžké tyhle spory o majetek rozplést. Bůh té vaší *avvocata* pomáhej. Bude to hodně potřebovat.“

Gabi zvedla oči k nebi a přikývla. Pak se otočila k Florii a řekla: „Něco mě napadlo. Víte, jak mám v té kožené složce stoh papírů? V té, kterou mám zamčenou ve skřínce u postele?“

Floria přikývla. „Adin příběh?“

„Správně. Odneste ho k panu Campagnovi do Sieny a nechte ho přeložit z němčiny do angličtiny. Chci ho hned poslat synovci.“

Floria se zamračila. „Ale, signora, ten příběh je velmi dlouhý a velmi starý. Já Tonyho znám. On na čtení moc není.“

„To není pro Tonyho, ale pro tu právničku.“

Floria se usmála. „Tak to je velmi chytré, signora.“

Liam stál ve vstupní hale jejich bytového domu v Lincoln Parku a škrábal se na hlavě. Na zemi stály tři kufrы a velká taška s Catherineiným notebookem a pracovními listinami. „Jak to všechno dostaneme na letiště?“ zeptal se.

„Objednala jsem velké auto,“ zavolala na něj Catherine z prvního patra. „Nevíš, kde mám pas? Nemůžu ho najít.“

„Mám ho já. Před deseti minutama jsi chtěla, abych ti ho podržel. Rezervovala jsi stejně velké auto i v Itálii?“

„Jistě.“

„A nějakého svalouše, který nám to všechno odnese?“

„To budeš ty.“

Zazvonil zvonek a Liam musel všechny kufrы obejít, aby se dostal ke dveřím. Stál za nimi Tony s koženou složkou v ruce a papírovým sáčkem. Podíval se na podlahu a rozesmál se.

„Uvědomuješ si, že je to tvoje vina?“ zeptal se Liam.

„Vyrážíte přece na humanitární misi. Měli byste se cítit poctěni, že jste dostali takovou příležitost,“ odpověděl se smíchem Tony. „Přinesl jsem něco Catherine, a tobě vlastně taky.“

„Přesně to jsme potřebovali. Další věci na cestu.“

Tony zvedl ruku se složkou. „Tohle mi poslala teta Gabi, abych to předal *do vlastních rukou té právničky*.“

Liam si chtěl složku vzít, ale Tony ucuknul. „Nejsi *ta právnička*. Mám jasné instrukce.“

„Ale já ta právnička jsem,“ prohlásila Catherine, která právě scházela se schodů.

Tony ji přivítal polibkem a vřele ji objal. „Přišlo to včera. Teta Gabi mě požádala, abych ti to doručil a nedával to za žádnou cenu nikomu jinému. Je v tom spousta papírů.“

„Doufám, že nejsou italsky.“

Tony zavrtěl hlavou. „To víš, že ne. Všechno je v angličtině. Myslím, že to má být knížka.“

Catherine složku otevřela. Uvnitř mohlo být dobrých dvě stě stran. Na té úvodní byl nápis *Moje meditace: Skladba pro jedny housle*.

„Vypadá to jako rukopis. Co s tím mám dělat, Tony?“

Pokrčil rameny. „Nečetl jsem to a teta Gabi nic neříkala.“

„Ty teda nevíš, proč chce, abych si to přečetla?“

Znovu jen zavrtěl hlavou. „Ani to neříkala, ale stálo jí za to poslat to expresně, aby to přišlo dřív, než odletíte.“

Catherine přikývla. „A v tom papírovém pytlíku je co?“

Tony roztáhl pusu od ucha k uchu. „To je pro mého drahého přítele Liama. Luxusní italské sendviče. Ty humusy v letadle se nedají jíst.“

*KDESI NAD SEVERNÍM ATLANTIKEM,
ČERVENEC 2017, 2:00*

Světla na palubě letadla byla ztlumená a Liam spal. Catherine otevřela složku od tety Gabi a vyndala z ní rukopis.

MOJE MEDITACE

skladba pro jedny housle

Jmenuji se Ada Baumgartenová. V čase, který mi byl přidělen, se pokusím sepsat svůj životní příběh nejpřesněji, jak jen dovedu, a to vše pro jednoho konkrétního člověka. Mám štěstí, že si na vše vzpomínám velice živě a detailně. Vidím lidi, slyším jejich hlasy, vybavuji si rozhovory slovo od slova, jako by se mi vše znovu odehrávalo přímo před očima.

Navzdory své současné situaci ničeho nelituji. Můj život byl bohatý a šťastný. Už odmalička mi táta říkal, že mě políbily múzy, a já upřímně neumím své nadání vysvětlit jinak. Usmály se na mě hvězdy, dokázala jsem bořit hranice a milovala jsem i byla milována hluboce a vroucně. Ať již má se mnou Bůh jakékoli další plány, vděčně svůj osud přijmu, protože až do teď mi dal víc, než jsem si zasloužila.

Narodila jsem se v Berlíně 11. listopadu 1918, tedy ve stejný den, kdy bylo podepsáno příměří, které ukončilo první světovou válku. Byla jsem první a jediné dítě Jacoba a Friede Baumgartenových. Můj táta byl hudebník, ovšem ne ledajaký. Patřila mu první židle v první smyčcové sekci nejlepšího orchestru na světě – Berlínské filharmonie. Byl jejím koncertním mistrem.

V den, kdy jsem se narodila, byl dirigentem orchestru Arthur Nikisch. V ten den Jacob Baumgarten nehrál. Byl v nemocnici a s krabicí doutníků v ruce nervózně přecházel po čekárně pro nastávající otce. Čekal, že se mu narodí

chlapec. Zklamala jsem ho, ale jen na chvíli. Ta krabice doutníků byla pro jeho přátele, ale nakonec skončila v nemocnici. Táta byl tak rozjařený, že dal doutník každému, koho v pátém patře berlínské všeobecné nemocnice potkal.

Můj tatínek byl milý a laskavý pán, který se v životě staral jen o dvě věci: o hudbu a o svou rodinu. Všechno ostatní spadalo do kompetence mé matky. Nechával na ní všechny záležitosti týkající se domu, financí, společenských kontaktů, a zejména také mou výchovu a rodinná pravidla. Všechna její rozhodnutí vždy přijímal s láskyplným úsměvem.

Moje matka byla překrásná žena. Měla tmavé oči a nádherné dlouhé vlasy, které si každý den česala tolikrát, že jsem to ani neuměla spočítat. Jejím královstvím byl náš dům, v němž každá věc měla své místo. Domácnost řídila pevnou rukou, vařila večere, kontrolovala mé aktivity, dohlížela na domácí personál a vytvářela perfektní a útulný židovský domov.

V tomto ohledu se řídila vzorem z vlastního dětství. Moji prarodiče z matčiny strany sice nebyli přímo bohatí, ale žili si velmi dobře. Patřili mezi *Ostjuden* – Židy z východu, protože se přistěhovali z východní Evropy.

Mému dědečkovi patřilo klenotnictví na ulici Oranienburger Strasse v berlínské části Hackescher Markt. Dědeček byl malý postavou, ale velký duchem a měl mě skutečně hodně rád. K desátým narozeninám mi dal medailonek s kamejí, který se stal mým největším pokladem. Říkal mi, že ten medailon je kouzelný, a já jsem mu věřila. V obchodě vždy všechno řešil s horlivostí a zpříma, ovšem doma byl laskavý a pohodový. Neraď čeřil hladinu. To nechával, stejně jako můj táta, na ženách. Máma s babičkou si byly podobné jako vejce vejci. Obě měly rády řád a byly mnohem víc praktické než vřelé a mateřské. Tyto dvě vlastnosti pro změnu nechávaly ony na mužích.

I když se máma nikdy nepovažovala za lvici salónů (tento výraz vnímala jako urážlivý), ráda se bavila a pohybovala se ve vyšší společnosti meziválečného Berlína s lehkostí a grácií.

Byla za všech okolností paní situace a se stejnou elegancí dokázala uspořádat honosnou večeři, zahradní slavnost nebo dětskou narozeninovou oslavu. Protože táta byl díky svému postavení koncertního mistra skutečnou celebritou, očekávalo se od matky, že bude hostit mnoho místních i zahraničních hudebníků. Chápala důležitost společenských kontaktů – věděla, koho pozvat a kam je usadit, i koho ze seznamu hostů vynechat. Když jsem byla starší, vysvětlila mi, že některé páry jsou jako olej a jiné jako voda a že pokoušet se je míchat není dobrý nápad.

Vyrostla jsem ve Výmarské republice. Berlín byl epicentrem tehdejšího frenetického rozvoje výtvarného umění, hudby a filozofie a tomuto mixu se říkalo výmarská kultura. Tyto roky zároveň představovaly vrcholné období německého a berlínského židovství. Necítili jsme se ani náznakem nechťení nebo vyčlenění. Alespoň zpočátku ne. Židé zastávali vysoké pozice a tvořili nedílnou součást buržoazní kulturní scény. Max Liebermann maloval ohromující impresionistická díla, Otto Klemperer a Bruno Walter často dirigovali koncerty Berlínské filharmonie, Arnold Schoenberg a Kurt Weill skládali hudbu, Erich Fromm patřil k předním psychiatrům a Albert Einstein získal v roce 1921 Nobelovu cenu za fyziku. Všichni tihle lidé chodívali večeřet k nám domů, tedy s výjimkou profesora Einsteina, i když i jeho matka několikrát zvala.

Bydleli jsme tři bloky od městského parku Tiergarten, který představoval pět set akrů lesa, zahrad, propletených pěšinek, cest, soch i dlážděných chodníků, které jsem mohla zkoumat. Trávila jsem tam dováděním skoro všechen volný čas, většinou se svým pudlem Mitzi. Domů jsem často přicházela pozdě a musela čelit matčině přísnému pohledu a pažím složeným přísně na prsou. Jestli prý vím, kolik je hodin, proč ji tolik trápím a jestli bych na ni nemohla brát trochu ohledů. Jenomže pak přišel další slunečný den a já jsem se opět v tom kouzelném lese ztratila.

Zatímco matka na sebe vzala odpovědnost provést mě dětstvím a vychovat ze mě ženu k obrazu svému, táta mě

přivedl k mé první a celoživotní lásce – k houslím. O tom, na jaký hudební nástroj budu hrát a kdo se stane mým učitelem, nebylo pochyb. Otázka zněla, kdy s tím začnu. Táta mi vysvětlil, že moje prsty musí nejprve trochu dospět a teprve pak se můžu začít skutečně učit. Když mi dal můj první nástroj, bylo mi pět.

Přirozeně se tak stalo u slavnostní večeře. Mezi hosty nechyběl tehdejší dirigent Berlínské filharmonie Wilhelm Furtwängler. Arthur Nikisch krátce předtím nečekaně zemřel na infarkt a strejda Wilhelm, jak jsem se mu naučila říkat, ho na místě šéfdirigenta a hudebního režiséra nahradil. Mezi strejdou Wilhelmem a mým tatínkem – koncertním mistrem – vzniklo velmi silné přátelské pouto, a protože mě táta brával s sebou, kdykoli to jen trochu šlo, velmi jsem si strejdu Wilhelma zamilovala.

Tatínek tehdy, právě když se podávala káva, přinesl zabalený dárek. Položil ho na stůl a zavolal mě. Když jsem spatřila, že jsou to housle, vypískla jsem radostí. Byly mnohem menší než ty tatínkovy, ale stejně nádherné – lehké, jemné a dokonale vyleštěné. Byly ručně vyrobené dle přísných tatínkových instrukcí mistrem houslařem ve Stuttgartu. Tatínek mi je přiložil pod bradu, dal mi do pravé ruky smyčec a prsty levé mi položil na hmatník. Od té chvíle byl můj osud zpečetěn. Přejela jsem smyčcem po strunách a vyloudila jsem zvuk, jako by někdo šlápl kočce na ocas. Tatínek zatleskal a strejda Wilhelm uznale pokýval hlavou. „To jsou nádherné housle, Ado. Nástroj se časem pěkně otevře,“ konstatoval strejda Wilhelm.

Když strejda Wilhelm odešel, posadil si mě tatínek na koleno, přiložil mi housle k bradě, nastavil mi správně ruku a řekl, že mám ohnout palec a uvolnit prsty. Pak mi pomohl pohybovat smyčcem tak, že housle skutečně zněly jako housle. „Budeme spolu cvičit každý den, Ado, a brzo budete nejlepším kamarádi.“

Od té chvíle jsme s tatínkem každý den hodinu cvičili, pokud tedy nebyl s filharmonií na turné. A měl pravdu. Housle se opravdu staly mým nejlepším kamarádem.

Zima tehdy přišla do Tiergarten brzy. Na zemi ležel poprašek listopadového sněhu a les byl jako pocukrovaný. Byla jsem s Mitzi venku a chtěli jsme se projít. Odpoledne jsem měla zkoušku do prestižního Berlínského juniorského orchestru. Byla jsem opravdu vzrušená. Normálně přijímali členy až od dvanácti let a mně bylo teprve jedenáct, ale tatínek přesvědčil ředitele, že už toho umím dost a že bych měla dostat šanci. Koneckonců Nathana Milsteina přijali na konzervatoř v Petrohradu taky v jedenácti. Yehudi Menuhinovi bylo sedm, když poprvé hrál se sanfranciským symfonickým orchestrem, a třináct, když hrál s Berlínskou filharmonií.

„Má talent od přírody,“ řekl tatínek doktoru Kritzerovi, řediteli a dirigentovi juniorského orchestru. „Je vážně geniální.“ I když jako hrdý otec nemusel být zcela objektivní, byl zároveň koncertním mistrem filharmonie a jeho slovo mělo velkou váhu. Doktor Kritzer mi dovolil přijít na zkoušku se slovy, že zřejmě ještě budu potřebovat pár let, abych dozrála, ale my s tatínkem jsme věděli, že zralá jsem už dost.

Uplynulo šest let od chvíle, kdy mi tatínek dal první housle, a díky jeho každodennímu vedení mé schopnosti výrazně narůstaly. I když jsem docházela na kondice na Sternskou konzervatoř, nejlepším učitelem byl stejně tatínek. S ním bylo cvičení zábava a nikdy mě nezapomněl na konci pochválit. Jednoduše neuměl kritizovat, i když i to asi učitel někdy dělat musí. Tatínka prostě Bůh stvořil jako laskavého a jemného muže. Cvičila jsem pilně a tak často, jak to jen šlo, ovšem ne proto, že by to ode mě vyžadoval. Právě naopak. Tatínek mi často říkal, abych housle odložila a šla si hrát ven, jenomže mě stále volal můj nástroj a pocit, že dělám pokroky, mě naplňoval energií. Hltala jsem stupnice a etudy stejně hladově jako Mitzi svou večeří. S obrovskou chutí. Maminka říkala, že mám hlad jako vlk, ale ne na jídlo, nýbrž na hudbu.

Přijímací zkouška do juniorského orchestru se konala ve velkolepém domovském sále Berlínské filharmonie. Tam

jsem byla častým hostem už od chvíle, kdy jsem se naučila chodit. Vlastně jsem ho měla tak trochu za svůj druhý domov. Ostatní uchazeči tohle říct nemohli a honosné prostředí jim viditelně nahánělo strach. Všichni zírali s vytřeštěnými očima a vypadali velmi nervózně. Bylo nás možná pětadvacet nebo třicet. Rozdělili nás podle nástrojů – žestě, smyčce, dřeva, perkuse – a poslali nás do oddělených učeben. Ve skupině smyčcových nástrojů nás bylo devět.

Juniorský orchestr přijímal chlapce i dívky. Na rozdíl od filharmonie, kde tehdy nehrála ani jedna žena, tento orchestr rozdíl nedělal. Ptala jsem se na to táty docela často: „Proč u vás v orchestru nehrají ženy? Jsou přece stejně dobré jako muži. Některé možná i lepší, ne?“

„Já ti to neumím vysvětlit,“ odpovídal vždycky. „V žádném velkém světovém orchestru ženy nehrají. Nejde o to, že by nebyly dost dobré, jen to tak prostě odjakživa je. Ženy hrají ve smyčcových kvartetech, v souborech, komorních orchestrech a v některých menších orchestrech a operních souborech a samozřejmě jako sólistky vystupují v těch nejslavnějších sálech po celém světě. Třeba Clara Schumannová už před padesáti lety hrála se všemi velkými orchestry na světě, Myra Hessová zas nedávno vystoupila s Thomasem Beckhamem v Novém symfonickém orchestru v Londýně.“

„Ale to jsou sólistky, které tam zahrály jen jeden koncert, nejsou to stále členky orchestru,“ namítla jsem. „Já chci být plnohodnotná členka.“

„Máš pravdu a možná se to někdy změní. Já mám takové tušení, že jednou budeš hrát v jednom z nejlepších orchestrů na světě.“

„To budu. Budu hrát s Berlínskou filharmonií vedle tebe a budu tam první ženou. Pionýrkou.“

U přijímací zkoušky vzali jako první na řadu šestnáctiletou cellistku. Viděla jsem, jak se jí potí ruce a nakonec musela začít dvakrát od začátku. Když odcházela z podia, měla v očích slzy. Další na řadě byla vysoká dívka s basou. Taký ona udělala několik technických chyb. Později odpoledne,

zhruba v polovině, jsme si udělali přestávku. Chlapec, který seděl vedle mě, se pokusil zavést hovor. Byl to taky houslista.

„Co jim zahraješ?“ zeptal se mě. Na nose měl velké brýle a jeho blondaté vlasy asi dlouho neviděly hřeben. Měl dlouhé a hubené paže, jako by mu rostly rychleji než zbytek těla, ale jeho milá tvář v sobě skrývala laskavost a jakousi nevinnost. Hlas se mu divně měnil a přeskakoval z oktávy do oktávy. Pokaždé, když měli zavolat jméno dalšího kandidáta, jako by nervozitou ztuhl.

„Budu hrát Paganiniho Caprice“ odpověděla jsem a on zalapal po dechu.

„Děláš si srandu? Číslo dvacet čtyři? Ty? Jsi nějaká čarodějka, nebo co? To je přece strašně těžké. Jsou tam paralelní oktávy, dvojité a trojitě zastávky, dokonce levoruké pizzicato. Ty máš odvalu tohle zahrát u zkoušky?“

Zasmála jsem se. „Nebudu hrát Caprice číslo 24, to bych nezvládla. Budu hrát ten v E dur. Číslo 9. Ten není tak těžký.“

„No, já bych mohl Paganiniho cvičit až do krve a stejně bych ho nezahrál tak dobře, abych si s ním dovolil přijít na zkoušku,“ odpověděl chlapec. „Budu hrát Mozartovu sonátu, takovou lehkou, cvičím ji už dlouho. Ty jsi dcera mistra Baumgartena, že?“

Přikývla jsem. „Ještě mi není dvanáct, takže asi trochu podvádím.“

„Nepodvádíš, jestli umíš hrát. Mně už je skoro čtrnáct. Jmenuju se Kurt Koenig.“

„Já jsem Ada. Tvůj táta je taky hudebník?“ zeptala jsem se.

„Ale ne. Je voják. Teda *byl* voják. Celá moje rodina je v armádě – táta, děda, strejdové. Kdyby neodzbrojili Německo, skončil bych stejně. Táta teď pracuje v železářství, ale moc ho to nebaví.“

Když jsme se po přestávce znovu usadili, přišla řada na mě. Vyšla jsem na pódium, a když jsem oznámila, že budu hrát Paganiniho Caprice č. 9, zvedli porotci obočí. Jeden z nich řekl: „Výborně, slečno Baumgartenová. Až budete připravena, můžete začít. A nebuďte nervózní.“

Musela jsem se usmát. S houslemi pod bradou jsem nikdy nebyla nervózní. Naopak, byla jsem úplně uvolněná. A pokud šlo o toho Paganiniho, uměla jsem ho velmi dobře. Tu melodii jsem milovala. Horní dvě struny napodobovaly flétny a dolní dvě rohy. Paganini tomu říkal *lov*. Moje prsty se rozlétly po hmatníku a tříminutová etuda skončila dřív, než jsem se nadála. Uklonila jsem se a zkouška byla u konce. Viděla jsem, jak porotci pokyvují hlavami.

Zprávu, že jsem zkoušku zvládla a že mě přijali do juniorského orchestru, mi předal táta u večere. „Ohromila jsi je,“ řekl.

Byla jsem v sedmém nebi. Vykřikla jsem radostí a začala tančit po pokoji. Máma se smála.

„Nevíš, jestli vzali i Kurta?“ zeptala jsem se. „Kurta Koeniga? Byl taky hodně dobrý.“

Táta zavrtěl hlavou. „Nevím. Slyšel jsem, že vzali ještě jednoho houslistu, ale jméno netuším.“

Moje máma samozřejmě uspořádala oslavu a pozvala na večeri hosty. Tentokrát byl mezi nimi bankéř Alfred Gross. První hodinu se všichni bavili o mé zkoušce. Pak přešli k ekonomii, protože ve Spojených státech došlo ke krachu na burze. Jaký vliv to bude mít na Německo? Německé ekonomice se od uzavření míru před jedenácti lety nevedlo dobře, ale teď to vypadalo, že západní svět čeká krize. Tak to alespoň pan Gross předpovídal. Těžké časy budou znamenat méně finančních prostředků pro orchestr. To zase říkal můj táta.

Liam se probral a protáhl si paže. „Ty čteš? Proč nespíš?“

„V letadle nikdy nespím, to přece víš, tak čtu ten rukopis, který mi poslala Gabi.“

„Řeší se v něm, komu patří ta její vila?“

„Zatím ne. Je to příběh dívky jménem Ada Baumgartenová. Zjevně šlo o nějakou geniální houslistku z předválečného Berlína.“

„A proč Gabi chtěla, abys to četla? Není Ada ve skutečnosti Gabriella Vincenzo? Není to ten důvod?“

„To asi ne. Ada Baumgartenová se narodila v roce 1918. Kdyby ještě žila, bylo by jí devětadevadesát. Toni říkal, že Gabi je sedmdesát osm.“

„Třeba je to Gabina matka.“

Catherine pokrčila rameny. „Zatím je jí jedenáct a hraje na housle v Berlínském juniorském orchestru.“

„Tak proč myslíš, že je ten rukopis pro Gabi tak důležitý, že ti ho poslala expres?“

„Mám trochu tušení. Pak ti řeknu, jestli jsem měla pravdu.“ Catherine si poposedla a prohnula se v zádech. „Víš, Liame, já mám z té cesty výčitky svědomí. Neměli jsme se do toho pouštět. Šance, že bychom Tonyho tetě pomohli, je fakt hodně malá. Dívala jsem se ještě jednou na podklady a nevypadá to dobře.“

„No, to sis ale měla rozmyslet dřív, ne?“

„Tak to od tebe není fér. Oběma jsem vám už minulý týden říkala, že tomu nevěřím, ale vy jste to nechtěli slyšet. Tonyho to stálo spoustu peněz a já mám z toho špatný pocit.“

„Tak mu můžeme zaplatit letenky a ubytování ve vile nic nestojí.“

„Nejde jenom o peníze. Vzali jsme tu práci s tím, že možná zabráníme vystěhování jeho tety. Dali jsme jim oběma naději. Podle mě to bylo z naší strany zbrklé a nezodpovědné.“

„Nikoho jiného neměli, Cat. Dali jsme jim naději, ale nic jsme jim neslibili a oni to tak berou. Třeba aspoň vyjednáš nějaký kompromis. A kdo ví, třeba najdeme něco, co ten případ zvrátí. Jsi hodně dobrá právnička.“

Catherine zavrtěla hlavou. „Ale nejsem kouzelnice.“

Liam vzal do ruky polštářek a políbil ji. „Letadlo už neotočíme, takže až doletíme do Itálie, zjistíme, co dál.“

Catherine se vrátila ke čtení.

BERLÍN, LISTOPAD 1931

Pan Gross se ve své předpovědi nemýlil. Krach na burze ve Spojených státech a následná celosvětová krize měla na Německo ničivý dopad. Během několika měsíců přišly o práci miliony lidí a několik bank zkrachovalo. Pan Gross se k nám přišel na večeri rozloučit. Jeho banka v dubnu zavřela a vztekli klienti její budovu zdemolovali. Pan Gross odjížděl za příbuznými do Philadelphie.

„Jacobe,“ řekl. „Jestli máš rozum, tak s Friede okamžitě zmizíte z Německa. Nevidím, že by se blížilo nějaké zlepšení, a filharmonie určitě přijde o dotace. Co kdyby sis našel místo v nějakém americkém orchestru? V New Yorku, Philadelphii, Bostonu nebo třeba v Chicagu?“

Táta zavrtěl hlavou. „Pořád ještě máme nějaké sponzory. Nechodí sice tolik lidí jako dřív, ale to se může změnit.“

„Já se ale nebavím jenom o penězích, Jacobe. Mění se politická situace. Taková těžká doba vždycky představuje podhoubí pro extrémní pravicové populisty. Musíš přece vidět, jak rostou a mají čím dál víc stoupenců. Podívej se, jak dopadly loňské volby, vždyť prezident Hindenburg dokonce musel vydat nouzová opatření. Taky jsem slyšel, že se proti němu ve volbách 1932 postaví Adolf Hitler. To je ten

uječený šílenec z Německé národně socialistické dělnické strany. Jsou to nacisti.“

Táta jen pokrčil rameny. Politika ho nezajímala. „Alfrede, mně je opravdu líto, v jaké ses ocitl situaci, to přece víš, ale nacisti jsou jenom minoritní strana a v loňských volbách do Reichstagu moc neuspěli.“

„Získali osmnáct procent, Jacobe. Během dvou let se dostali se ze dvou procent na osmnáct a to už něco znamená. Je zlá doba a lidé prahnou po rychlých řešeních. Nacisté mají podporu průmyslníků, kteří mají od uzavření míru svázané ruce. A pro lidi jako ty nebo já je ještě děsivější, jaký je Hitler antisemita. Napsal o tom knihu, ze které je trháč. Ten chlap je plný nenávisti. Měl by sis přečíst, co si o něm myslí ve Státech.“

Poslouchala jsem, jak se dospělí baví, a doufala, že se táta nebude chtít přestěhovat do Spojených států. Nedávno mi bylo třináct. Měla jsem ráda náš dům, svou školu, Tiergarten a ze všeho nejraději jsem měla přátele z juniorského orchestru. Cvičili jsme na zimní koncert. Měli jsme hrát Haydnovu symfonii číslo 82 a Mendelssohnovu *Italskou*. Postoupila jsem a už jsem hrála v první houslové sekci. Patřila mi čtvrtá židle, a jako by to nestačilo, seděla jsem přímo před Kurtem. Ten hrál ve druhé sekci a vedl si rovněž dobře. Stali se z nás dobří kamarádi. Půlhodinu před začátkem zkoušky jsme se scházeli v kantýně na limonádu a na pokec. Byl zábavný. Občas mě na zkoušce štouchl do zad, a když jsem se otočila, řekl: „To jsem nebyl já.“ Já jsem se pak snažila zatvářít se naštvaně, ale většinou jsem se rozesmála.

Na konci listopadu mi Kurt řekl, že je to u nich doma hodně špatné. Jeho táta přišel o práci a řešil, že prodá auto. Kdyby k tomu došlo, musel by Kurt odejít z orchestru. Stejně jako většina z nás jezdil na zkoušky autobusem přímo ze školy, ale po skončení pro něj musel otec jezdit. Řekla jsem mu, ať se tím netrápí, že poprosím tátu, aby ho domů vozil.

Večer jsem to téma nadhodila. *Mohli bychom po zkoušce vozit Kurta domů, kdyby jeho otec přišel o auto?* Tatínek zaváhal, protože

Kurt bydlel na druhém konci města. „Prosííím,“ žadonila jsem. „Když ho nebude mít kdo odvézt, bude muset skončit a on hraje opravdu dobře. A je to můj kamarád.“

Táta se usmál. „Jak to, že se od tebe nechám vždycky přemluvit? Dobře, jestli pan Koenig prodá auto, nabídneme Kurtovi, že ho budeme vozit domů.“ Skákala jsem radostí.

O pár týdnů později Kurtův otec auto skutečně prodal a já jsem mu přednesla naši nabídku. Překvapivě se nám ale od Kurtova otce nedostalo úplně kladné reakce. Pan Koenig nebyl zrovna přátelský člověk a já jsem měla pocit, že námi opovrhuje. Ekonomická krize nás totiž zatím nepostihla tak moc. Takže naši nabídku odmítl s tím, že by nám nemohl dávat peníze na benzín. Můj táta odpověděl, že žádné peníze nečekal, že chtěl jen pomoci.

„Nepotřebujeme milodary,“ řekl Kurtův táta. „Je to jenom dočasná situace. Práce se špatně shání. Houslistům možná ne, ale pro obyčejného německého dělníka jí rozhodně moc není.“ Pak sklopil hlavu. „Ale dobře. Svého syna podpořím, takže s vámi může jezdit. Děkuju.“

„Není zač,“ přikývl můj táta. „O nic nejde.“

Pan Koenig dodal: „Ale jen do doby, než se situace zlepší. Pak budu Kurta vozit sám.“

„Samozřejmě,“ odpověděl táta a od toho dne jsme vozili Kurta domů.

Cesty autem po zkoušce mě bavily. Sedávali jsme s Kurtem na zadním sedadle vedle sebe a hodně jsme se nasmáli. Povídali jsme si o hudbě i o technice a probírali jsme ostatní děti z orchestru. Bylo mi v Kurtově společnosti moc dobře. Brzy jsme si na zadním sedadle kradmo proplétali prsty. Myslela jsem si, že si toho táta nevšiml, ale jednou večer si mě vzal stranou a připomněl mi, že je mi teprve třináct.

V lednu roku 1932 mi Kurt oznámil, že si jeho otec našel práci u Sturmabteilungu jako ochranka pro blížící se volby. Tahle organizace si zkráceně říkala SA a zajišťovala bezpečnost pro nacistickou stranu během schůzí a shromáždění. Její členové nosili hnědé košile a jejich vnitřní organizace

připomínala armádu s veliteli jednotlivých oddílů. Organizace se zodpovídala přímo Hitlerovi jako hlavnímu představiteli strany. To všechno Kurtovu otci dokonale vyhovovalo, protože byl duší voják.

Když se přiblížily volby, začaly být hnědé košile vidět všude. Nacisté slibovali, že zvýší počet pracovních míst, že rozdělí majetek šlechty a že znovu pozvednou Německo. Hnědé košile, ke kterým se nyní hlásilo téměř půl milionu lidí, byly doslova všudypřítomné a často jste je mohli vidět, jak pochodují v ulicích velkých německých měst ve vojenské formaci. I když byl jejich počet děsivý, mému tátovi, stejně jako jeho přátelům, to nedělalo starosti. Hitler byl podle nich jen obyčejný mluvka. Hindenburg ho ve volbách určitě převálcuje a celá SA zmizí ze světa.

Jednou v únoru jsem vzala Mitzi na procházku do Tiergarten. Šly jsme po pěšině, když proti nám vyrazily pochoduující hnědé košile. Do kroku si zpívali svou píseň: „Zdvihněte vlajku! Těsně semkněte řady! SA pochodují klidným, pevným krokem.“ Když procházeli kolem, Mitzi na ně zaštěkala a jeden z nich se najednou otočil a předstíral, že ji chce nakopnout. Mitzi zakňučela, muž se zasmál a pochodoval dál. Řekla jsem o tom tátovi a on mi odpověděl, abych se od hnědých košil držela dál. „Jsou to gauneři. Slyšel jsem, že až Hitler s tvou svou stranou prohrají volby, postaví je mimo zákon,“ řekl.

Ten večer nás tatínek vzal do filharmonie. Hostujícím dirigentem byl Oskar Fried a sólistou Sergej Prokofjev, který hrál svůj klavírní koncert č. 3. Filharmonie snad nikdy nehrála lépe, ale ani tak nebylo v sále plno. Prokofjev byl ovšem úžasný a orchestr se těžké třetí věty zhostil s grácií. Tatínek mě po koncertu vzal do zákulisí, aby mě představil.

„Takže tohle je naše nová Milsteinová?“ zeptal se Prokofjev s úsměvem. „Už jsem o vás slyšel, slečno, i o tom, jak váš talent roste v Berlínském juniorském orchestru. Kdy za mnou přijedete do Ruska, abychom si spolu zahráli?“

Tatínek na mě mrkl a já jsem zrudla. Co jsem na to měla říct?

Přestože Hitler skončil ve volbách v dubnu 1932 až druhý, nebyl Hindenburg v průběhu léta a podzimu schopen sestavit většinovou vládu. Nakonec podlehl tlaku bohatých průmyslníků a jmenoval říšským kancléřem Hitlera. Poprvé v životě jsem zažila, že tátu dokázala politika rozčítit.

Strejdovi Wilhelmovi se Hitler rovněž hnusil. Rok předtím ho nazval „užvaněným podomním prodejcem“. Měl pocit, že Hitler a všichni jeho nohsledi jsou jen bandou rasistů na úrovni pouličního gangu. „Nezůstanou u moci dlouho,“ řekl nám jednou večer u jídla. „A řeknu vám, že jestli Hitler nějak zasáhne do chodu filharmonie nebo začne mluvit do jejího složení, okamžitě rezignuju a odjedu z Německa. Už jsem to dal velmi jasně najevo tomu jeho mluvčímu Goebbelsovi.“

Navzdory hovorům o znepokojivé politické situaci šel život dál a já jsem znovu dostala za odměnu vstupenky na koncert. Tentokrát šlo o nejslavnějšího světového houslistu Jaschu Heifetze. Tatínek o jeho koncertu básnil celé týdny. „Když hrál Heifetz v roce 1912 s filharmonii naposledy, bylo mu teprve dvanáct!“ prohlásil. „Zahrál Čajkovského concerto tak brilantně, že mu tleskal celý orchestr vedený samotným mistrem Nikischem ve stoje. Když ho Fritz Kreisler slyšel hrát, řekl: *Klidně můžeme ty naše skřipky rozbít*. Počkej, až ho uslyšíš, Ado.“

Toho lednového večera jsem pak s úžasem poslouchala, jak Heifetz hraje Brahmsův houslový koncert. Můj táta byl u vytržení, stejně jako všichni okolo. Jeho technika, vášeň a způsob, jakým si podmanil jeviště, byly omamné a také tentokrát mu všichni tleskali ve stoje. I když mi bylo teprve čtrnáct, mohla jsem po koncertu jít na recepci, kde se přijelo šampaňským.

Maestro Heifetz se vřele usmíval, a když jsme k němu přišli, abychom ho pozdravili, potřásl mi rukou. Když jsem ji stiskla, byla jemná a měkká. Zeptal se mě na školu, a jak často cvičím. Kdo jsou moji oblíbení skladatelé. Jak často cvičím stupnice.

„Procvičuju je každý den,“ řekla jsem, ale moje odpověď ho nepotěšila.

„Zvládnout mistrovsky stupnice je to nejdůležitější ze všeho, Ado. Nesmíš je považovat za nutný předkrm před hlavním chodem. Hraj je v různých tóninách, zkoušel arpeggia, dvojité zastávky, různé oktávy. Hraj obtížné stupnice, třeba G dur. Nesmíš podlehnout pocitu uspokojení. Buď na sebe přísná.“

„Ano, mistře,“ přikývla jsem, i když skutečnost byla taková, že jsem stupnicím nevěnovala příliš velkou váhu.

„Máme toho mnoho společného,“ řekl poté a mrkl na tatínka. „Mě taky učil otec.“

Po chvíli si vzal tatínka stranou a řekl mu: „Máte rozkošnou dceru. Děláte dobrou práci, ale člověk by musel být slepý, aby neviděl, jak znepokojivá je situace tady v Německu. Ten váš Hitler je nebezpečný a s Židy se nekamarádí. To dal velmi jasně najevo už v roce 1920, jak byli v tom mnichovském pivovaru a on navrhl, aby bylo Židům odebráno občanství.“

Táta pokrčil rameny. „Německo za ním nepůjde, Jascho. Teď je špatná doba všude ve světě. Správí se to.“

„Zvažte odchod do Ameriky,“ navrhl mistr. „Já už mám občanství téměř osm let. Bylo mi šestnáct, když jsem poprvé vystupoval v Carnegie Hall, ale už tam jsem jasně věděl, že budu žít v Americe. Můžu vám potvrdit, že se tam nabízí spousta příležitostí nejen pro vás, ale i pro Adu. Právě jsme zvolili Franklina Roosevelta a situace by se měla ještě zlepšit. Měl byste myslet na Adu, Jacobe.“

„No, Ada tam možná někdy půjde, ale já jsem Berlíňan. Jsem věrný Wilhelmovi a svému orchestru. Židům se tady zatím daří dobře. Podle mě se situace v Německu zlepší.“

„Tomu právě moc nevěřím, ale chápu vaši loajalitu, příteli. Uvidíme se příště.“

O dva měsíce později jsem se vydala na každodenní zkoušku juniorského orchestru. Šla jsem přímo do kantýny, kde jsme se obvykle scházeli s Kurtem, ale Kurt tam nebyl. Když jsme se všichni shromáždili v sále, Kurt stále chyběl. Pak jsem si všimla, že ve druhé sekci přibyla nová dívka a všichni se posunuli o jednu židli dál. Na Kurtově místě seděl jiný chlapec. Zeptala jsem se doktora Kritzera, co se stalo, a on mi odpověděl, že Kurt odešel. Prý zničehonic a ani doktor neznal důvod. Byl zklamaný a chápal, že na tom budu stejně.

Zklamání však bylo pro mou reakci příliš slabý výraz. Byla jsem z toho zničená. Přišla jsem o nejlepšího přítele. Sevřel se mi žaludek a musela jsem se na chvíli omluvit. Když jsem se vrátila, hrála jsem dál, ale nedávala jsem do toho srdce a nedokázala jsem se soustředit. Udělala jsem několik chyb a jednou dokonce zapomněla otočit stranu. Doktor Kritzer zavrtil hlavou, ale nic neřekl.

Když mě táta vyzvedl, už jsem plakala. „Muselo se něco stát,“ řekla jsem. „Kurt by sám nikdy neodešel. On orchestr miloval. A neopustil by mě bez rozloučení. Určitě ho k tomu donutil jeho otec. Však jsi ho viděl, je to hrozný člověk. Musíš k němu zajít. Řekni mu, aby dovolil Kurtovi zůstat v orchestru.“

Tatínek zavrtil hlavou. „To mi nepřísluší. Jestli se tak jeho otec rozhodl, nemůžu mu do toho mluvit. Možná se stěhují. Důvodů přece může být spousta.“

Nedokázala jsem přestat plakat a dál jsem tátu prosila. Nakonec řekl: „Dobře, Ado, zajedeme ke Kurtovi domů a *slušně* se zeptáme, jestli mu můžeme nějak pomoci. Ale nechci, aby ses s jeho otcem hádala.“

Vydechla jsem úlevou. Jestli tohle někdo dokáže dát do pořádku, tak to bude můj tatínek – ten nejlepší tatínek na světě.

Zaklepali jsme na dveře a otevřel nám Kurtův otec. Na sobě měl uniformu SA a černé kanady. „Kurt už v dětském

orchestru nehraje, takže už ho nemusíte vozit,“ prohlásil úsečně. „Omlouvám se, že jsem vám to neřekl, ale nemám telefon. Děkuji vám za pomoc.“

Pořád ještě jsem byla v šoku. „Ale proč?“ zeptala jsem se. „Je to moc dobrý houslista. Co jeho budoucnost? Proč mu to děláte?“

Můj táta se na mě vztekle podíval. „Ado, řekl jsem ti, že se nemáš hádat.“

Pan Koenig se zatvářil přísně. „O jeho budoucnost se nestarej. Bude se mít dobře. Na shledanou.“ Otočil se a zavřel dveře.

O dva týdny později jsem se dozvěděla důvod, proč Kurt z orchestru odešel. Ve schránce jsem našla dopis. Byl podaný ve Stuttgartu.

Milá Ado,

prosím, odpusť mi. Omlouvám se, že jsem ti to neřekl osobně a že jsi to zjistila takhle. Asi sis všimla, že se můj otec přidal k SA. Jmenovali ho sturmführerem a on doufá, že ho převedlí na základnu ve Stuttgartu (já už tady jsem). V reichswehru býval seržantem, ale po válce museli omezit počet vojáků v armádě na sto tisíc a otce vyhodili, takže zůstal bez práce. Teď mi tvrdí, že SA jsou lidovou armádou a že na konci roku bude mít milion členů.

Chce, abych šel ve stopách našich předků a stal se vojákem. V mojí rodině byli všichni vojáci. Před dvěma týdny mě odvedli do Hitlerjugend a musím nosit hnědou košili, pod límcem černý kapesník a černé kratasy (vypadám opravdu hloupě, smála by ses mi). Můj otec nadšeně vykládá, co všechno se v HJ naučím. Pořád dokola omílá, jak budeme chodit stanovat, na výlety a cvičit se zbraněmi (hnus!). V HJ máme na každý den nějaký program, takže jsem musel odejít z orchestru. Věř mi, že bych tam nejradši zůstal s tebou.

Pořád každý den cvičím, i když většinou až v noci, když otec usne. Orchester mi fakt chybí, ale ze všeho nejvíc mi chybíš